
MALİ MÜŞAVİR OLABİLME HAKKINA SAHİP OLAN ÖĞRENCİLERİN MUHASEBE MESLEK ALGISI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Oğuzhan GÜNER¹, Oğuzhan ÇARIKÇI²

Öz

Küreselleşme kavramının ortaya çıkmasıyla her alanda değişimleri beraberinde getirmiştir. Bu etki ile dünyada sınırlar ortadan kalkmıştır. Sınırların ortadan kalkmasıyla işletmelerin değişimlere uyum sağlaması ve günümüz şartlarına uygun şekilde organizasyon yapılarını belirlemek zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Küreselleşmenin muhasebe alanına etkisi ise işletmelerin teknolojik değişimleri takip etmesini ve muhasebe mesleği kavramına etkisini inceleyerek organizasyon yapılarını buna göre düzenlemesi olmuştur. Muhasebe mesleğinin ortaya çıkması işletmelerin faaliyetlerine uygun muhasebe meslek mensuplarını temin etmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. İşletmelerin hedef ve stratejilerine uygun meslek mensubu temin edebilmesi için meslek eğitimi kavramının önem kazanmasına neden olmuştur. Bu bağlamda çalışmada muhasebe kavramı incelenerek, muhasebe eğitimi hakkında bilgi verilmiştir. Batı Akdeniz bölgesinde ki mali müşavir olabılme hakkına sahip olan öğrencilere anket yapılmış ve öğrencilerin demografik özelliklerine göre mali müşavirlik mesleğini tercih etme durumları ve mesleki algıları hakkında bilgi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Meslek Eğitimi, Muhasebe Meslek Eğitimi, S.M.M.M

JEL Sınıflandırması: M41, I22

A SURVEY CONDUCTED ON PROFESSIONAL PERCEPTION OF STUDENTS HAVING A RIGHT OF BEING FINANCIAL CONSULTANT

Abstract

With the emergence of the concept of globalization, every field has changed. With this effect, the borders in the world increased. It has become necessary for businesses to adapt to changes and remove boundaries to determine organizational structures in accordance with today's conditions. The impact of globalization on the accounting field is to organize organizations in this direction by monitoring the technological changes of businesses and examining the impact on the concept of accounting profession. The concept of vocational training is important because it can ensure that appropriate members of the profession operate in accordance with their goals and strategies. In this context, the concept of questionnaire was administered to students who were eligible for financial counseling in the Western Mediterranean region and information was provided on the preferences of the financial consulting profession according to the demographic and occupational perceptions of the students.

Keywords: Accounting, Career Education, Career Education of Accounting, S.M.M.M

JEL Classification: M41, I22

---

¹ Lisansüstü Öğrenci, Süleyman Demirel Üniversitesi, guner.o@outlook.com

² Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, oguzhancaricki@sdu.edu.tr, ORCID:0000-0001-8709-9071.

1.Giriş

Ekonomik yapının en önemli parçalarından biri olan işletmeler faaliyetleri sonucunda kendilerine ekonomik ve fiziki olarak fayda sağlarken ülke ekonomisinin gelişimine de fayda sağlamaktadırlar. Piyasaların sürekli dinamik halde olmasından dolayı işletmeler değişen şartlara uyum sağlayabilmelidirler. Ayrıca değişen piyasa şartlarına uyumlu organizasyon yapısı oluşturarak, işletme içi ve işletme dışı çıkar grupları ile iyi iletişim kurması gerekmektedir.

Değişen dünya koşulları ve küreselleşmenin etkisini hızlı bir şekilde hissettirmesiyle muhasebe uygulamaları da değişime uğramaktadır. Küreselleşmenin, işletmeler üzerinde etkisini arttırması muhasebe alanında da değişikliklere neden olmuştur. Muhasebe alanının teknolojiyi sürekli takip etmesini ve değişimlere ayak uydurabilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Muhasebe alanında ortaya çıkan boşlukların tespit edilmesi ve ortaya çıkan boşlukların doldurulması muhasebe meslek kavramı ve muhasebe eğitimi kavramının önem kazanmasına neden olmuştur.

İşletmelerin iç ve dış kaynaklara karşı olan sorumlulukları muhasebe alanında etkisini artırırken yeterli bilgi ve tecrübeye sahip meslek mensubu ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. İşletmenin ekonomik faaliyetlerinin ve finansal raporlarının değişen piyasalara uyumlu hale getirmesi gerekliliği ve bunu oluşturacak yapının kurulmasını sağlayacak meslek mensuplarının iyi bir meslek eğitimi almış olmasını gerektirmektedir. Etkili bir iş gücüne sahip olabilmenin kriterlerinden biri de iyi bir eğitim alınmasını gerektirmektedir. Muhasebe eğitim programlarının içeriklerinin günümüz şartlarını karşılayamaması, müfredatların uyumsuz olması, öğretim programlarının teorik düzeyde kalıyor olması muhasebe meslek mensuplarının çalışmalarındaki etkinliği ve verimliliği düşürmektedir. Bu bağlamda muhasebe meslek eğitimi kavramı önem kazanmış ve ortaya çıkan problemlerin çözülmesi için çalışmalara başlanmıştır.

Bu çalışmada Türkiye’de üniversitelerde ki öğrencilerin muhasebe mesleği algısı araştırılmıştır. Türkiye’de muhasebe mesleğine bakıldığında 1989 yılında 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik kanunu yürürlüğe girene kadar yasal bir boşluk durumu oluşmuştur. Muhasebe ve vergi işini yapan kişiler unvanlarını kendilerine göre vererek faaliyetlerine devam etmiştir. 1989 yılında 20194 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 3568 sayılı kanun ile ilk defa muhasebe meslek olarak tanımlanmış ve resmi bir statü kazanmıştır. Bu yasaya göre muhasebe meslek mensupluğu üç unvana ayrılmıştır. Bunlar; Serbest Muhasebeci (SM), Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavirdir (YMM). Bu üç meslek grubundan Serbest Muhasebeci unvanı 2008 yılında yapılan 26948 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan değişiklik ile yasadan çıkarılmış ve meslek iki unvanlı duruma getirilmiştir.

2. Muhasebe Kavramı

Bireylerin ihtiyaçlarına göre faaliyet halinde olup bu ihtiyaçların karşılanmasını sağlayan ekonomik birime işletme denir. İşletmeler yapısı gereği sermaye, emek ve organizasyon gibi bölümlerden oluşur. İşletmeler faaliyetlerini ise tedarik, üretim ve pazarlama gibi kavramlar ile gösterir. İşletmeler tedarik işlemleri sonucunda ödeme, pazarlama işlemleri sonucunda tahsilât hareketlerini gerçekleştirirler. Bu yüzden işletmelerin faaliyet gösterdiği her alanda ortaya çıkan işlemlerin hesabını tutması gerekmektedir (Özgür, 1992:7).

Muhasebe, işletmenin kaynaklarının nasıl oluştuğunu, bu kaynakların nasıl kullanıldığını ve faaliyetleri sonucunda bu kaynaklarda ortaya çıkan değişimleri inceleyerek, örgütün finansal yapısını açıklamak için gerekli bilgileri elde eden ve bu bilgileri gerekli kişi ve kurumlarla paylaşan bilgi sistemidir. İşletmelerin büyüklüğü ve yapısı farklılık gösterse de yaptıkları faaliyet sonucunda kaynaklarında bir varlık hareketliliği ortaya çıkar. Mali işlemler olarak adlandırılan bu işlemler, işletmenin elinde bulundurduğu kaynak ve varlıklarda bir değişime neden olurlar. İşletmenin faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan mali olaylara ait bilgilerin toplanıp işlenerek işletmede ilgili kişilerle paylaşılması gerekmektedir. Bunun oluşmasını sağlayan organizasyon muhasebe olarak tanımlanır (Özgür, 1992:9).

Muhasebe bir bilgi sistemidir. Muhasebenin bir sistemde yer almasının önemi küresel alanda daha iyi anlaşılmakta ve bilgiye ihtiyaç duyan kullanıcılara düzenli ve tam zamanında bilgi sunulabilmesinin ne kadar önemli olduğuna vurgu yapılmaktadır. Ülkeler içerisinde yer alan çıkar grupları, işletmelerin faaliyetleri ile ilgili mali raporları inceleyip karşılaştırma yaparak yatırım kararı almaktadır. Yapılan karşılaştırmaların sağlıklı olabilmesi için muhasebe sisteminin sorumluluklarını yerine getiren, açıklanabilir ve güvenilir finansal raporlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle muhasebe sisteminin işletmeler ile ilgili mali bilgileri açık, sorumluluk kavramı içerisinde ve hesap verilebilir şekilde hazırlaması çok önemlidir (Dinç ve Abdioğlu, 2009:164).

3. Muhasebe Eğitimi

Eğitim, bireylerin kişiliğinin oluşumuna katkıda bulunan, bilgi ve beceri kazanmasını sağlayan, ilgi ve yeteneklerine göre bir meslek seçme imkânını sunan ve toplum ile iyi iletişim kurabilmesini sağlayan süreçler bütünüdür (Fidan, 1996:3)

Mesleki eğitim; kişilerin toplumda ihtiyaç duyulan meslek kollarında ihtiyaçları karşılayacak şekilde yetiştirilmesi ve ihtiyacı olan tüm bilgilere sahip olmasını sağlayan eğitimidir. Mesleki eğitim ile bireyin mesleğin gerektirdiği tüm özelliklere sahip olması ve toplumsal fayda sağlaması amaçlanmaktadır (Demir, 2012:113).

Muhasebenin artık ulusal sınırlardan çıkıp küresel bir hal almasıyla muhasebeye bakış açısında bir farklılık meydana gelmiştir. Finansal raporlardan faydalanmak isteyenlerin bakış açısının değişmesiyle finansal raporların denetimi ve muhasebe yapısının daha şeffaf olması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Tarafların daha şeffaf ve açık bir şekilde bilgi almak istemesiyle muhasebe beklentileri aynı yönde ilerlemiştir. Muhasebe eğitiminden istenen beklentileri karşılamak için sistemin yapılandırılması gerekmektedir (Bedford vd., 1986:172).

Muhasebe eğitimi, meslek mensuplarına işletmenin almış olduğu kararlar ile ilgili bilgilerin toplanmasından kullanılmasına kadar olan tüm süreçte becerilerini geliştirme yeteneğini kazandığı süreçtir. Muhasebe eğitimi alan kişilerin işletme ile ilgili ortaya çıkabilecek problemleri önceden fark etmesi ve ortaya çıkmadan önce çözüme ulaştırması gerekmektedir (Dursun, 2006:6).

Muhasebe eğitimi, öğrenciye iş hayatında mal işlemleri tespit etme, tanımlama, kaydetme işleminden sonra mali raporlarını uygun bir şekilde hazırlayabilmesini amaçlamaktadır. Muhasebe eğitiminin başarılı olabilmesi için bireyin öğrenme süreci içerisinde edindiği bilgileri kullanabilmesi gerekmektedir (Ünsal, 2009:411).

Muhasebe eğitimi için öğrenme modellerinden birisi dörtlü öğrenme modelidir. Bu modele göre;(Sayın vd., 2006:111)

- Öğrencilerin niteliği
- Öğrenme faaliyetleri
- Ölçüm standartları
- Materyallerin niteliğidir.

Muhasebe eğitiminde bilginin elde edilebilmesi için teorik bilgiye ihtiyaç duyulur. Muhasebenin uygulamalı bir yapıda olmasından dolayı, teorik bilgi ile pratik bilgi birleştirilerek öğrenilen bilgilerin bir beceri olarak kazanılması önemlidir. Bu yüzden muhasebe eğitim programları hazırlanırken teorik-pratik ilişkisi göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun dışında muhasebe bilimi ekonomik ve teknolojik değişimlerle ilişkili olduğundan ortaya çıkan değişimlere adapte olmalıdır (Zaif, 2004:69).

Muhasebe eğitiminin nasıl verileceği, eğitim sürecinin nasıl şekillendirileceği geçmişten günümüze kadar geçen süre içerisinde her zaman tartışmalı bir konu olmuştur. Başka bir ifadeyle muhasebe eğitiminde 'ne, ne zaman ve nasıl öğretilmeli' sorusuna cevap aranmaktadır. Teknolojinin gelişmesi, ekonomik değişimler ve çevresel faktörlerdeki farklılıklar işletmeler

üzerinde belirli etkilere neden olmuştur. Muhasebe eğitiminin ne zaman olması gerektiği sorusu ile eğitimin okulda mı, staj döneminde mi yoksa meslek içi eğitimle mi verilmeli sorusunu kapsamaktadır. Muhasebe eğitiminin nasıl olması gerektiği konusunda vurgulanan ise dersin içeriklerinin nasıl olması gerektiği, ders yapılacak ortamın fiziksel durumunun nasıl olması gerektiği ve ders araçlarının nasıl olması gerekliliğidir (Daştan, 2008:35).

Muhasebe eğitiminin temel amacı, mali bilgileri kullanmak isteyen ilgililere muhasebe kayıtlarını açık ve doğru bir şekilde sunulabilmesi hususunda eğitmektir. Muhasebe eğitiminin en önemli amaçlarından biri de muhasebe organizasyonu içerisinde elde edilen bilgileri kullanabilecek muhasebecileri yetiştirebilmektir. İyi muhasebeci yetiştirebilmek için muhasebe eğitimi alanında araştırmalar yapılması ve muhasebe için yeni alternatifler sunulması gerekmektedir. Bu yüzden muhasebe eğitimi alanındaki konulara yoğunlaşmış ve muhasebe eğitimcileri tarafından bu konular sürekli ele alınmıştır (Dönmez vd., 2010:32).

4. Türkiye’de Muhasebe Eğitimi

Türk ekonomisinin önemli taşlarından birini de muhasebe eğitim oluşturmaktadır. Kaynakların değerlendirilmesi, kayıt dışı ekonominin kontrol edilebilmesini, vergilendirme ve tahsilât işlemlerinde ortaya çıkan problemlerin çözülmesinde kullanılan muhasebe uygulamaları sistemi önemli bir rol oynamaktadır. Etkin bir muhasebe sisteminin oluşması için ise yetiştirilecek muhasebe meslek mensuplarının kaliteli ve iyi eğitim almış olmasını gerektirmektedir. (Karacaer ve Tas, 2004:3).

Türkiye’de muhasebe eğitimi ortaöğretim düzeyinde Ticaret Meslek Liseleri, Çok Programlı Liseler, Halk Eğitim Merkezleri, Mesleki Eğitim Merkezleri, Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri ve Mesleki Açık Öğretim Lisesi’nde verilmektedir. Yükseköğretim kurumları içerisinde ön lisans düzeyinde Meslek Yüksek Okullarında, lisans düzeyinde ise hem normal hem de uzaktan eğitim veren devlet ve vakıf üniversitelerinde verilmektedir.

Muhasebe eğitiminin verilmesindeki amaçları Orta öğretim, Lisans ve Lisansüstü aşamalarına göre Genel Amaçlar ve Özel Amaçlar adı altında toplamak mümkündür.(Çaldağ vd., 2004:13)

4.1. Ortaöğretimde Muhasebe Eğitimi

Ülkemizde ortaöğretim düzeyinde muhasebe eğitimi Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü’ne bağlı ticaret meslek liseleri, Anadolu ticaret meslek liseleri, çok programlı liseler ve Merkezi ve Teknik Eğitim Merkezleri’ndeki (METEM) programları yoluyla sürdürülmektedir.

4.2. Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi

Lisans düzeyinde eğitim ön lisans ve lisans programları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

4.2.1. Önlisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi

Meslek yüksekokullarının amaçlarından biri piyasada ihtiyaç duyulan ara eleman ihtiyacını karşılayabilmektir. Meslek yüksekokullarında muhasebe eğitiminde ise öğrencilerin karar alması gereken işletmelerin doğru kararlar alabilmesi için bilgileri toplayıp, kaydedip, sınıflandırarak elde edilen bilgiler sonucunda ihtiyaç sahiplerinin bilgilendirilmesi amaçlanmaktadır.

Muhasebe alanında eğitim veren meslek yüksekokullarında dersler zorunlu ve seçmeli dersler olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Meslek yüksekokullarında eğitim süresi iki yıl yani dört yarıyıl dönemi olarak belirlenmiştir. İki yılı toparlayacak olursak muhasebe programına kaydolan öğrenciler birinci sınıfta genel muhasebe ve dönem sonu işlemleri derslerini almaktadırlar. İkinci sınıfta ise bilgisayarlı muhasebe, maliyet muhasebesi, şirketler muhasebesi, dış ticaret işlemleri muhasebesi ve muhasebe denetimi dersi almaktadırlar. Bu dersler zorunlu derslerdir. Zorunlu dersler daha çok öğrencileri muhasebe alanında yetiştirmek amacıyla verilmektedir. Bu dersler Türkiye’de eğitim veren tüm meslek yüksekokullarında aynıdır. Meslek yüksekokullarında verilen seçmeli dersler farklılık göstermektedir. Meslek yüksekokullarında verilen seçmeli dersler ise; Mesleki

Yabancı Dil I-II, Finansal Yönetim, Muhasebe Sistemleri ve Organizasyonu, Kooperatif Muhasebesi, Borçlar Hukuku, Kamu Maliyesi, İnşaat Muhasebesi, Mali Tablolar Analizi, Banka Muhasebesi, Masa Üstü Yayıncılık, Enflasyon Muhasebesi, Konaklama Muhasebesidir. (Güçlü,2004:35).

4.2.1. Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi

Üniversitelerde verilen lisans eğitimi öğrencilerin hayata kazandırılmasını sağlamayı amaçlayan önemli bir süreçtir. Bu süreç içerisinde öğrencilere bilimsel ve mesleki olarak bir potansiyel kazandırılması amaçlanmaktadır. (Bilginer, 1999:112).

Lisans düzeyinde muhasebe ve finans eğitimi üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri, Siyasal Bilgiler Fakülteleri, İşletme Fakülteleri ve İktisat Fakülteleri çatısı altında verilmektedir. Ülke genelinde üniversite bünyelerinde yaygın olarak bulunan ve muhasebe-finans alanında eğitim veren fakülteler, İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleridir. Bu fakültelerin bünyesinde bulunan, İşletme, İktisat, Kamu Yönetimi, Maliye, Uluslararası İlişkiler, Uluslararası Finans, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri v.b. bölümlerde temel muhasebe ve finans eğitimi verilmektedir. Bu bölümler içerisinde muhasebe ve finans eğitimi açısından işletme bölümü en önemli yeri kaplamaktadır. Bunun yanı sıra iktisat ve maliye bölümünde de, işletme bölümü kadar olmasa da, ağırlıklı olarak muhasebe ve finans dersleri yer almaktadır (Gençtürk, 2006:65).

Lisans düzeyinde eğitim öğrencilerin almış olduğu dersler hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır. Lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin amacı ise öğrencilerin muhasebe verilerini değerlendirebilecek bilimsel bilgiye sahip olmasını sağlamaktır. (Çaldağ, Bayırlı ve Altay, 27.11.2007).

4.2.2. Lisansüstü Düzeyde Muhasebe Eğitimi

Lisansüstü eğitim programında eğitim yüksek lisans ve doktora programları olarak ayrılmakta verilen muhasebe eğitimi ise “işletme” ve “muhasebe ve finansman” anabilim dalları olarak çeşitlenmektedir. Öğrencilerin muhasebe alanında ihtiyacı olan ve uzman seviyede eğitim alması sağlanmaktadır. Verilen eğitim genel konular yerine uzmanlık gerektiren akademik seviyede bilgileri temel almaktadır. (Kutlu 2010: 236).

Yüksek lisans düzeyinde verilen eğitim öğrencilerin lisans seviyesinde öğrendiği konular hakkında daha detaylı bilgi almalarını sağlayarak uzmanlaşmalarını sağlamaktır. Öğrencilerin muhasebe alanında bilimsel araştırma yapmalarını sağlamak ve muhasebe alanında yaratıcılıklarını geliştirmelerini sağlamak özel amaçları arasındadır. Doktora seviyesinde verilen muhasebe eğitiminde ise öğrencilerin hem pratik hem de teorik alanda çalışma yapmalarını sağlamak ve literatüre katkı sağlayacak bilimsel araştırmalar yapmasını sağlamaktır. (Çaldağ ve diğerleri, 27.11.2007).

5. Yöntem

Bu bölümde çalışmanın örnekleme, kullanılan ölçüm araçları, araştırma modeli ve hipotezleri hakkında bilgiye yer verilmiştir.

5.1. Örneklem

Araştırmanın evrenini lisans son sınıf öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemin belirlenmesinde küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Evreni temsil etmek üzere, örneklem olarak Batı Akdeniz Bölgesinde hukuk, iktisat, maliye, işletme, bankacılık, kamu yönetimi ve muhasebe ve finansman bölümlerinde öğrenim gören lisans son sınıf öğrencileri olarak belirlenmiştir. Dağıtılan anket formlarından 358 geri dönüş alınmıştır. Araştırmaya katılanların %44,7'si erkek, %55,3'ü ise kadın olup, katılımcıların %40,2'si 23 yaş, %30,2'si ise 22 yaş grubunu oluşturmaktadır. Katılımcıların mezun oldukları lise göz önünde bulundurulduğunda, %0,6'sı fen lisesi, %24,0'ı meslek lisesi, %33,2'si Anadolu lisesi, %42,2'si düz liseden mezun olmuştur. Öğrencilerin okudukları bölümler göz önünde bulundurulduğunda ise %2,5'i bankacılık, %7,3'ü muhasebe ve finansman, %13,1'i hukuk ve maliye, %19'u kamu yönetimi, %20,9'u iktisat, %24'ü ise işletme bölümünde okumaktadır.

Öğrencilerin yakın çevresinde mali müşavir olan kişiler olmasına göre bakıldığında %49'4'ü çevresinde mali müşavir olmadığını %13,7'si iş dünyasından, %5,6'sı ise aile fertlerinden olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin mezun olduktan sonra mali müşavir olma hakkına sahip olma bilgisi göz önünde bulundurulduğunda ise katılımcıların %88,5'i evet, %11,5'i hayır cevabını vermiştir. Öğrencilerin mezun olduktan sonra mali müşavir olma istekleri incelendiğinde ise %38,9'u hayır, %61,1'i evet cevabını vermiştir.

5.2. Ölçüm Araçları

Araştırmanın uygulama kısmına ait verilerin toplanmasında anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın anketi üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda demografik özellikler anketi, ikinci kısımda mezun olduktan sonra mali müşavir olmayı düşünen kişilerin neden olmak istediğini belirten sorular, üçüncü bölümde ise mezun olduktan sonra mali müşavirlik mesleğini yapmak istemeyen öğrencilerin neden yapmak istemediklerini ifade eden anket soruları yer almaktadır. Toplamda 33 sorudan oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Kullanılan ankette 5'li likert tipi ölçek tercih edilmiştir.

Anketin demografik özellikler bölümünde cevaplayıcıların kişisel bilgilerine ulaşmak amaçlanmıştır. Kişilerin demografik özelliklerine ilişkin sekiz soru yer almaktadır. Yaş, cinsiyet, mezun olduğu lise, üniversitede okuduğu bölümü, öğrenim türü, yakın çevresinde mali müşavir olan birilerinin olup olmadığı, mezun olduktan sonra mali müşavirlik mesleğini yapabilme hakkına sahip olup olmadığı ve mezun olduktan sonra mali müşavir olmayı isteyip istemediği hakkında bilgi toplanmıştır. Uygulanan demografik özellikler anketinde 8. ifade olan mezun olduktan sonra mali müşavir olmayı düşünüyor musunuz sorusuna evet diyenler bölüm ikiyi cevaplandırırken, hayır diyenler bölüm üçü cevaplandırmıştır.

Anketin ikinci bölümü mesleki tercihi mali müşavirlik olan öğrenciler üzerine uygulanmıştır. Uygulanan form ile lisans son sınıf öğrencilerinin mali müşavir mesleğini neden seçmek istediğinin öğrenilmesi amaçlanmıştır. İkinci bölüm anket formu toplam 10 sorudan oluşmaktadır. Bu formda yer alan ifadeler daha önce Küçük (2011:151) tarafından mali müşavir olmak isteyen öğrencilerin kariyer tercihlerine yön veren faktörleri analiz etmek için ortaya koyulmuştur. Anket formu iki boyutta incelenmiştir. Birinci boyut tutum, ikinci boyut ise mesleki katkı boyutlarıdır. Yapılan bu araştırma incelenmiş ve sorular çalışmanın amacı için düzenlenerek uygulanmıştır.

Anketin üçüncü bölümü mesleki tercihi mali müşavir olmayan öğrencilerin neden olmak istemediklerini açıklamaktadır. Üçüncü bölüm anket formu toplam 10 sorudan oluşmaktadır. Formda yer alan boyutlar, Selimoğlu vd. (2016:47) tarafından hukuk fakültesi öğrencilerinin muhasebe meslek mensubu olmalarına yönelik farkındalıklarının belirlenmesi için oluşturulmuştur. Anket formu üç boyut altında incelenmiştir. Bu boyutlar zorluk, bilgilendiricilik ve mesleki yeterliliktir. Yapılan bu araştırma incelenmiş ve sorular tezin amacı için düzenlenerek uygulanmıştır.

5.3. Hipotezler

Oluşturulan hipotezler aşağıda verilmiştir;

H1: Mesleğe karşı tutum boyutu ile okunulan bölüm arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Bilgilendiricilik boyutu ile bölümler arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3: Zorluk/Sıkıcılık boyutu ile mezun olunan lise arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H4: Zorluk/Sıkıcılık boyutu ile bölümler arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H5: Mesleki katkı boyutu ile mezun olunan lise arasında anlamlı bir ilişki vardır.

6. Bulgular

Tablo 1: Mesleki Tercih Mali Müşavir Olanların Lise Mezuniyetlerine Göre Dağılımı

Boyutlar	Mezun Olunan Lise	N	Ort	Sig.
1. Mesleğe Karşı Tutum	Düz Lise	6	3,32	0,018
	Anadolu Lisesi	3	3,43	
	Meslek Lisesi	4	3,90	
2. Mesleki Katkı	Düz Lise	6	3,97	0,523
	Anadolu Lisesi	3	3,95	
	Meslek Lisesi	4	3,82	

Tablo 1 incelendiğinde düz lise ile meslek lisesinden mezun olanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. (sig<0,05) Meslek lisesinden mezun olan öğrencilerin düz liseden mezun olan öğrencilere göre mesleğe karşı tutumları daha yüksektir. Mesleki katkı boyutu ile mezun olunan lise arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında hiçbir anlamlı farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. H5 hipotezi reddedilmiştir. Mezun olunan liseye göre öğrencilerin mesleğe karşı tutumlarında bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 2 incelendiğinde mesleki tercihi mali müşavir olmayanların boyutlarında ki ifadelerden alınan puanlar sonucunda; zorluk/sıkıcılık boyutu ile bölümler arasında istatistiksel olarak bir anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre H4 hipotezi reddedilmiştir. Bilgilendiricilik boyutu ile bölümler arasındaki ilişki incelendiğinde hukuk bölümü ile maliye bölümü arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. (p<0,05) Buna göre hukuk bölümü öğrencilerinin mali müşavirlik konusunda maliye öğrencilerine göre daha az bilgi sahibi olduğu belirlenmiştir. H2 hipotezi kabul edilmiştir. Ayrıca hukuk bölümü ile işletme bölümü arasında da zorluk sıkıcılık boyutuna göre istatistikî verilere göre (p<0,05) anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bunun dışında kalan bölümler için bilgilendiricilik boyutu arasında istatistiksel bir anlamlı fark yoktur. Mesleki yeterlilik boyutu ile bölümler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3 incelendiğinde mesleki tercihi mali müşavir olanlar ile bölümler arasındaki ilişkinin saptanması için t testi yapılmıştır. Mesleki tutum boyutu bölümlere göre incelendiğinde aralarında hiçbir anlamlı bir farklılığın olmadığı bulunmuştur. (sig>0,05) H1 hipotezi reddedilmiştir. Mesleki katkı boyutu bölümlere göre incelendiğinde aralarında hiçbir anlamlı bir farklılığın olmadığı bulunmuştur. (sig>0,05)

Tablo 2: Mesleki Tercihli Mali Müşavir Olmayanların Bölümlere Göre Dağılımı

Boyutlar	Bölüm	N	Ort	F	Sig.
Zorluk/Sıkıcılık	İktisat	4	3,84		
	Maliye	1	4,03		
	İşletme	5	3,45		
	Bankacılık	5	3,20		
	Kamu Yönetimi	3	3,54	0,23	0,965
	Hukuk	4	3,52		
	Muhasebe ve Finansman	1	3,60		
Bilgilendiricilik	İktisat	4	3,86		
	Maliye	1	3,16		
	İşletme	5	3,45		
	Bankacılık	5	3,66		
	Kamu Yönetimi	3	3,69	3,871	0,001
	Hukuk	4	4,15		
	Muhasebe ve Finansman	1	3,58		
Mesleki Yeterlilik	İktisat	4	3,52		
	Maliye	1	3,33		
	İşletme	5	3,31		
	Bankacılık	5	3,06	0,66	0,680
	Kamu Yönetimi	3	3,49		

Tablo 3: Mesleki Tercihi Mali Müşavir Olanların Bölümlere Göre Dağılımı

Boyutlar	Bölüm	N	Ort	F	Sig.
Mesleki Tutum	İktisat	30	3,36	1,96	0,08
	Maliye	31	3,58		
	İşletme	29	3,22		
	Bankacılık	4	3,81		
	Kamu Yönetimi	30	3,58		
	Muhasebe ve Finansman	14	4,23		
Mesleki Katkı	Hukuk	30	3,87	0,65	0,65
	İktisat	31	3,97		
	Maliye	29	3,95		
	İşletme	4	3,80		
	Bankacılık	30	4,16		
	Kamu Yönetimi	14	3,82		
	Muhasebe ve Finansman	30	4,11		

Tablo 4 incelendiğinde mesleki tercihi mali müşavir olmayanların boyutlarının lise mezuniyetine göre ilişkisinin bulunması için Anova testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre bilgilendiricilik boyutu ile mezun olunan lise arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. ($\text{sig}>0,05$) Mesleki yeterlilik boyutu ile mezun olunan lise arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında anlamlı bir fark olduğu ($\text{sig}<0,05$) sonucuna ulaşılmıştır. Zorluk/sıkıcılık boyutu ile lise mezuniyeti arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında anlamlı bir farkın olduğu ortaya çıkmıştır. H3 hipotezi kabul edilmiştir. Buna göre fen lisesi öğrencilerinin meslek lisesi öğrencilerine göre mali müşavirlik mesleğini daha zor bulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4: Mesleki Tercihi Mali Müşavir Olmayanların Boyutlarının Lise Mezuniyetine Göre Dağılımı

Boyut	Bölüm	N	Ort	F	Sig.
Zorluk/Sıkıcılık	Düz Lise	8	3,57	2,947	0,034
	Anadolu Lisesi	8	3,53		
	Meslek Lisesi	4	3,29		
	Fen Lisesi	2	4,87		
Bilgilendiricilik	Düz Lise	8	3,80	0,80	0,494
	Anadolu Lisesi	8	3,69		
	Meslek Lisesi	4	3,61		
	Fen Lisesi	2	3,00		
Mesleki Yeterlilik	Düz Lise	8	3,52	2,765	0,043
	Anadolu Lisesi	8	3,30		
	Meslek Lisesi	4	3,48		
	Fen Lisesi	2	4,66		

5. Sonuç

Yapılan araştırma, mali müşavir hakkına sahip olan öğrencilerin meslek algısının ölçülmesi üzerine yapılmıştır. Araştırma verileri anketler toplanarak belirli istatistikî veriler incelenerek ölçülmüştür. Araştırmanın yaş dağılımına bakıldığında genel olarak yaş grubunun 23 yaş olduğu ortaya çıkmıştır. Cinsiyet yönünden bir inceleme yapıldığında 198 kadın, 160 erkek katılımcı olduğu görülmektedir. Öğrencilerin mali müşavirlik mesleği hakkında bilgi sahibi olup olmadığı yönündeki incelemede 317 öğrencinin mali müşavirlik mesleği hakkında bilgi sahibi olduğu, 41 öğrencinin ise mali müşavirlik mesleği hakkında bilgisinin olmadığı saptanmıştır. Buna göre mali müşavirlik mesleğini yapma hakkına sahip olan öğrencilerin çoğunluğunun meslek hakkında bilgisi olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin mali müşavir olmak isteyip istemediği sorusuna 136 öğrencinin evet cevabını verdiği, 221 hayır kişinin hayır cevabını verdiği saptanmıştır. Bu duruma göre öğrencilerin çoğunluğunun mali müşavirlik mesleğini yapmak istemedikleri ortaya çıkmıştır.

Mali müşavirlik mesleğini olmak isteyip istemediği ifadesine bakıldığında hukuk fakültesi öğrencilerinin hiçbirinin mali müşavirlik mesleğini seçmek istemedikleri ortaya çıkmıştır. Bu durum hukuk fakültesi öğrencilerine mali müşavirlik mesleğini yapma hakkının tanınmasının doğru olmadığını ve 3568 sayılı Meslek Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi gerektiğini göstermektedir. Mali müşavirlik mesleğini yapmayı isteyen öğrenciler bölümsel olarak incelendiğinde ise maliye bölümü öğrencilerinin mali müşavirlik mesleğini daha çok tercih etmek istedikleri ortaya çıkmıştır.

Mali müşavir olabilme hakkına sahip olan öğrencilerin mali müşavirlik mesleğinin seçmeme nedenlerinden birisi de staj sorunudur. Katılımcılar mali müşavirlik sınavını kazandıktan sonra 3 yıl

staj süresini uzun bulmaktadırlar. Katılımcıların staj süresince yeteri kadar maddi kazanç sağlayamayacaklarını düşünüyor olması mali müşavirlik mesleğinin tercih edilmemesinde ki faktörlerden biri olmuştur. Meslek kuruluşlarının staj süresi ve ücretler hakkında yasal düzenlemeler yapmasıyla öğrencilerin mali müşavirlik seçmesi sağlanabilecektir. Ayrıca uluslararası eğitim standartlarına göre gelecekte profesyonel muhasebe meslek mensubu olmak isteyen öğrenciler için staj ve yeterlilik sınavlarında başarılı olmalarını sağlayacak bir eğitim alt yapısının kurulması gerekmektedir.

Mali müşavirlik mesleği hakkında yeteri bilgiye sahip olunmaması ve yeteri kadar bilgilendirme yapılmaması meslek tercihini olumsuz etkileyen faktörlerden biridir. Üniversitelerde veya meslek kuruluşlarının mali müşavirlik mesleği hakkında yeteri kadar bilgilendirici organizasyon yapmıyor olması öğrencilerin mali müşavirlik mesleği hakkında bilgiye sahip olmasını engellemektedir. Bu yüzden üniversiteler ve meslek kuruluşları mali müşavirlik mesleği hakkında konferans, sempozyum, söyleşi ve paneller yaparak öğrencilerin mali müşavirlik mesleği hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamalıdır.

Selimoğlu vd. (2016), hukuk fakültesi öğrencilerinin meslek mensubu olabilme farkındalıkları üzerine yapmış olduğu çalışmada hukuk fakültesi öğrencilerinin muhasebe alanını kendileri açısından bir çalışma alanı olarak görmediklerini ya da muhasebe alanında çalışabilecekleri bilgisine sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Yapmış olduğumuz araştırmada da bu görüşü destekleyecek istatistiksel verilere ulaşılmış ve hukuk fakültesi öğrencilerin muhasebe alanı hakkında bilgisinin olmadığı ya da mali müşavirlik mesleğini seçmek istemedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Kaynakça

- Bedford, N., Bartholomew, E. E., Bowsher, C. A., Brown, Abbott L., Davidson, S.; Horngren, C. T., Knortz, H. C., Piser, M. M., Shenkir, W. G., Simmons, J. K., Summers, E. L. ve Wheeler, J. T. (1986). Special Report Future Accounting Education: Preparing for the Expanding Profession. *Issues in Accounting Education*, 1(1), 168-215.
- Bilginer, N. (1999). Lisans Düzeyindeki Muhasebe Eğitiminde Bir Motivasyon Aracı Olarak Sunum Kalitesinin Etkileri. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 111-120.
- Çaldağ, Y., Bayırlı, R. ve Altay, A. (2004). Muhasebe Doktora Programlarının Etkinliğinin Araştırılması. *XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*.
- Daştan, A. (2008). *Bilgi ve Eğitim Teknolojilerinde Yaşanan Gelişmelerin Muhasebe Eğitimine Etkisi: Türkiye Değerlendirmesi*. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu.
- Demir, B. (2012). Muhasebeye Yön Veren Gelişmeler ve Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Eğitimine Yansımaları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 109-120.
- Dinç, E. ve Abdioğlu, H. (2009). İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı ve Muhasebe Bilgi Sistemi ilişkisi: İMKB-100 Şirketleri Üzerine Bir Araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 157-184.
- Dönmez, A., Ağyar, E. ve Ayten, E. (2010). Uluslar Arası Dört Muhasebe Eğitimi Dergisi Üzerine Bir Literatür Taraması ve Analizi (2000-2008). *Muhasebe Eğitim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı Dergisi*, 12(1), 25-48.
- Dursun, A. (2006). *Muhasebe Eğitiminde Kalite Arayışı (1.Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Fidan, N. (1996). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*, Ankara: Alkım Yayınevi.
- Gençtürk, M. (2006). Alınan Eğitimin Meslek Yaşamındaki Yeterlilik Düzeyinin İşletmelerin Muhasebe-Finans Bölümünde Çalışanlar Üzerinde Tespitine Yönelik Bir Alan Çalışması: Isparta, Burdur, Denizli ve Antalya Organize Sanayi Bölgeleri Örneği. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 55-82.

- Güçlü, F. (2007). Muhasebe Eğitimi Açısından Meslek Yüksek Okulları Hacettepe Üniversitesi Ankara Meslek Yüksek Okulu Deneyimi. *İşletme Bilimi Dergisi*, Erişim Adresi http://www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes2004/bildiri11.doc
- Karacaer, S. ve Taş, A. (2004). Muhasebe Eğitiminde Kalite Çalışmaları: Muhasebe Dersi Değerlendirmesi Üzerine Bir Uygulama. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 6(2), 4-12.
- Küçük, E. (2011). Planlanmış Davranışlar Teorisi Çerçevesinde Mali Müşavir (SMMM) Olma Niyetinin Altında Yatan Faktörlerin Analizi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 7(14), 143-162.
- Özgür, F. (1992). *Muhasebe İlkeleri*, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Sayın, Ş., Yeğinboy, Y. ve Tektüfekçi, F. (2005). 'Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F.'nde Öğrenci Açısından ve Alt Yapı Bakımından Muhasebe ve Finansman Eğitiminin Etkinliğinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 26, 101-108.
- Selimoğlu, S., Temizel, F. ve Özdemir, A. (2016). Hukuk Fakültesi Öğrencilerinin Muhasebe Meslek Mensubu Olabilme Farkındalığı: Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 72, 37-50.
- Ünsal, A. (2009). Muhasebe Etik Eğitim Sistem Bileşenlerinde Sürekli Etkin Eğitim. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 409-422.
- Zaif, F. (2004). Muhasebede Yeni Yaklaşımlar. *XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Antalya.

A SURVEY CONDUCTED ON PROFESSIONAL PERCEPTION OF STUDENTS HAVING A RIGHT OF BEING FINANCIAL CONSULTANT

Extended Abstract

Aim: In this research, professional perception measurement of students having right of becoming Financial Consultancy is aimed. For this reason, a survey is made on 355 final year students studying in Akdeniz University, Mehmet Akif Ersoy University and Süleyman Demirel University which are in western mediterranean region. Scales from different sources are used for measuring of professional perception.

Method(s): Data collected in accordance with the purpose of the research are based on literature review, documents and questionnaires In order to create the theoretical part of the research, many domestic and foreign sources related to the subject were searched and various books, research reports and periodicals were examined. Questionnaire method was used to collect the data of the application part of the research. The survey's questionnaire consists of three parts. In the first part, there are demographic questionnaire, in the second part, after the graduation, questions that want to be the financial consultant, and in the third part, after the graduation, students who do not want to do financial consultancy profession questionnaire. A total of 33 questionnaires were used. A 5-point likert type scale was preferred in the questionnaire used.

Analysis of the data coded in the study utilized the "IBM SPSS 22.0" package program. As a result of the analysis made, the normal distribution of the data was determined. The descriptive characteristics of respondents participating in the study were examined using measures such as number, mean, standard deviation, frequency and percentage distribution. One-way ANOVA (Independent-Sample t-Test) was used to compare two groups and Independent-Samples t-Test was used to compare two groups, while one-way ANOVA) analysis was used. After graduation, the first section for those who want to become financial consultants and the third section that is prepared for those who do not want to be a financial consultant after graduation have been subjected to Reliability Analysis. Factor analysis was performed to determine which factors were included in the second and third episodes. Frequency tables were used to show the distribution of demographic characteristics.

Findings: When the genders of the survey are examined, it is seen that 44.7% of males and 55.3% of females are more intense. The students who participated in the research mostly graduated from high school. When studying the parts of the surveyed students, it is seen that 24,0% of them are in Business, 20,9% in Economics, 19,0% in Public Administration, 13,1% in Law and Finance, 7,3% in Accounting and Finance and 2,5% and Banking Department. 88.5% of the students in the survey on the knowledge that the students who participated in the survey had the right to be a financial consultant gave yes and 11.5% answered no. According to the results, most of the students who participated in the research know that they have the right to have financial consultancy after they graduate. When asked if they want to become a financial consultant after graduating, 38.9% of the students say yes, 61.1% say no. According to the results, it was observed that the students did not want to work as a financial consultant after graduation.

The research was conducted on the measurement of the profession's perception of the students who have the right to a financial advisor. Survey data were gathered and analyzed by examining specific statistical data. When we look at the age distribution of the survey, it is generally found that the age group is 23 years old. When a gender-specific analysis is conducted, it is seen that there are 198 female and 160 male participants. In the study of whether or not the students have information about the financial consultancy profession, it was determined that 317 students had knowledge about the financial consultancy profession and 41 students had no knowledge about the financial consultancy profession. According to this, the result is that the majority of the students who have the right to practice the financial consultancy profession are knowledge about the profession

Conclusion: As a result of examining the dimensions of the professionally preferred financial advisors by sex, male attitudes towards the profession are higher than that of women. Looking at the level of professional contribution, the level of contribution of the women to the profession is higher than that of the men.

Whether or not law school students want to be a financial consulting profession, it turns out that none of the law faculty students want to choose a financial consulting profession. This situation shows that it is not right to recognize the right of the law faculty students to practice financial consulting profession and that the Law No. 3568 should be rearranged. When the students who want to be a financial consulting profession are examined in a partial way, it is revealed that the students of finance department want to prefer the financial consulting profession.

The fact that there is not enough information about the profession of financial consultancy and the fact that it is not informed as much is one of the factors that adversely affect the choice of profession. The fact that universities or professional associations do not provide as much information about the financial consulting profession as the competent organization prevents the students from having information about the financial consulting profession. Therefore, universities and professional associations should provide students with information about financial affairs profession by making conferences, symposiums, interviews and panels about the financial consulting profession.